

"Vi kan inte äta sockerrör"

2011 tvångsförflyttades över 600 familjer från området Polochic i Guatemala.

Med associeringsavtalet som EU och Centralamerika förhandlat fram förväntas exporten av etanol från Guatemala till Europa öka. För befolkningen i Valle del Polochic i östra Guatemala kan avtalet leda till ödesdiga konsekvenser i form av tvångsförflyttningar och minskad tillgång till jordbruksmark.

Det var i mars förra året som fler än 500 familjer från maya q'eqchi-folket våldsamt avhystes från området Valle Polochic i Guatemala. Tvångsförflyttningarna, som skedde i 14 byar, beordrades av sockerrörsfabriken Chabil Utzaj för att ge plats åt flera sockerrörsodlingar. Tre småbrukare miste livet och ett flertal skadades under avhysningarna.

– Polis, militär och företags säkerhetsvakter kom. De slog ledare och brände ned hus, minns Esteban Hermelindo Chux, som bor i området och jobbar för att förbättra situationen för invånarna i Polochic.

På företaget Chabil Utzays hemsida skriver de i ett uttalande i sin tur att "marken hade ockuperats olagligt och vi var tvungna att gå till myndigheterna för att återställa ordningen för företagets fortsatta verksamhet".

Svåra förhållanden

Några rättsliga följder har inte konsekvenserna av avhysningarna fått, trots att ett flertal vittnesmål getts. Nu, över ett år senare, lever befolkningen i området fortfarande under svåra förhållanden.

– Barnen är undernärda och kan inte gå till skolan. Människor har inte tillgång till mark att odla och leva av.

– Det finns inga jobb, det går inte att hyra mark och det finns inte pengar till att betala nödvändiga livsmedel. 125 familjer bor i tillfälliga hem.

Vanligt med jordkonflikter

Situationen i Polochic är ingen isolerad händelse. Enligt rapporten "Not all green is Good", som flera europeiska nätverk står bakom, pågår det ständigt landkonflikter runt om i Guatemala gällande markrättigheter. Många är kopplade till produktion av agrobränsle och sociala rörelser befarar att associeringsavtalet kommer att leda till än fler markkonflikter. Detta då transnationella bolag genom avtalet lättare kan köpa stora arealer mark och efterfrågan på mark för

storskalig odling av exportgrödor kommer att öka. Småjordbrukare riskerar att konkurreras ut och boende tvångsförflyttas.

I september i år ska EU-parlamentet besluta om ratificering av avtalet som till exempel innebär att tullavgifter på sockerrör och palmolja tas bort. Detta, tillsammans med allt större efterfrågan på agrobränslen från EU, väntas leda till ökad export av etanol till Europa. Detta gäller även Sverige som under 2011 importerade omkring 9 miljoner liter etanol från råvaror med ursprung i Guatemala.

Esteban Hermelindo tror att avtalet kommer få allvarliga konsekvenser för invånarna i Polochic då ökad produktion av agrobränslen innebär minskad produktion av livsmedel och även en minskad variation av grödor.

– Vi kan inte äta sockerrör. De stora sockerrörsföretagen förorenar dessutom floden och miljön. Det bidrar inte till utveckling, säger han.

Text: Lina Karlsson

Latinamerikagrupperna

Foto: José Gabriel Cubur Pirir

Comite de Unidad Campesina

Fakta: Associeringsavtal

Associeringsavtalet som har förhandlats fram mellan Europeiska unionen och Centralamerika består främst av ett frihandelsavtal. Det innehåller även delar om utvecklingssamarbete och politisk dialog, men sådana avtal finns redan sedan tidigare. EU har också förhandlat fram rena frihandelsavtal med Colombia och Peru. Avtalen gör det bland annat enklare för europeiska företag att konkurrera mot lokala producenter i dessa länder. Det innebär också slopade tullavgifter på vissa produkter. Centralamerika exporterar främst råvaror från jordbruket, exempelvis sockerrör och palmolja, som sedan används till agrobränsle. Avtalen väntas öka trycket på jordbruksmark. Under hösten 2012 ska avtalet ratificeras av EU-parlamentet och därefter av EU:s medlemsländer.